

СВІДОМІСТЬ І НЕСВІДОМЕ У ПСИХІЦІ ТА ПОВЕДІНЦІ ЛЮДИНИ

Авраменко О. І.

студентка 3(5) курсу бакалавр
спеціальність 053 «Психологія» ФПСР

Керівник: **Булгак Е. Д.**

ст. викладач кафедри практичної та
клінічної психології, ФПСР

Актуальність дослідження пояснюється тим, що свідомість — це вища, найбільш розвинута і складна форма, відображення, яка властива тільки людині. Насамперед людська свідомість існує у формі думок, цілей, норм тощо, в яких знаходять своє відображення різноманітні предмети та їх властивості, а також відношення між ними.

Розуміючи особливості функціонування свідомого та підсвідомого, а також дослідивши як свідоме і несвідоме проявляються та впливають на психіку та поведінку людей у роботі з індивідами та групами можна досягти ряду переваг:

По–перше, свідомість нерозривно пов’язана з мовою. Наші думки втілюються у словах і мовних конструкціях, завдяки йому вони можуть зберігатися і передаватися іншим людям. Сприймаючи слова або речення, сказані чи написані

кимось іншим, людина перетворює їх у форми своєї свідомості.

По–друге, свідомість існує не лише в індивідуальній формі, тобто у формі понять або ідей якоїсь окремої людини, але й у груповій формі (наприклад, національної чи класової) та суспільної свідомості.

По–третє, головною функцією свідомості є пізнавальна, або відображувальна, тобто здатність індивідуума одержувати знання про навколишній світ і про себе. Ці знання у міру необхідності актуалізуються, відтворюються та слугують засобом реалізації інших функцій свідомості.

Мета роботи: вивчення та дослідження свідомого та несвідомого в психіці та поведінці людини.

Об'єктом дослідження виступають свідоме і несвідоме.

Предмет дослідження полягає в проявах свідомого і несвідомого в психіці та поведінці людини.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, вибір яких зумовлений особливостями мети і завдань, об'єкта і предмету.

Короткий виклад основного матеріалу доповіді. Свідомість – це функція головного мозку людини, яка полягає у відображенні об'єктивних властивостей предметів і явищ навколишнього середовища, процесів, що відбуваються у ньому, своїх дій, у передбаченні та прогнозуванні їх наслідків, а також у регулюванні взаємозв'язків людини із природою і соціальною дійсністю. Свідомість людини є найвищим рівнем психіки, її виникнення обумовлене трудовою діяльністю в умовах колективного спілкування [2].

Свідомі процеси мислення характеризуються такими характеристиками:

- Навмисність.
- Керованість.
- Серійність.
- Доступність розуміння.

Бути у свідомості означає робити те, що збираєшся робити, і обирати способи, якими будеш це здійснювати, враховуючи обставини та своє становище [3].

За допомогою свідомих процесів людина отримує знання. У структуру свідомості входять наступні пізнавальні процеси:

1. Мислення. Воно дозволяє вирішувати виникаючі питання за допомогою знань і досвіду.

2. Пам'ять. Зберігає в собі образи минулого, накопичений досвід, дозволяє звертатися до них.

3. Уява. Дозволяє будувати абсолютно нові образи, вигадувати нові ідеї.

4. Відчуття. Відповідають за отримання відомостей про світ за допомогою органів почуттів.

5. Сприйняття. Це те, як ми самі сприймаємо навколишню дійсність, наше ставлення до неї [1].

Види свідомості:

– Індивідуальна – відображає індивідуальне буття індивіда і його в тій чи іншій мірі суспільне буття через посередництво

– Суспільна свідомість людини є найвищим рівнемльна – несе в собі загальний зміст, притаманний всій масі індивідуальних свідомостей. Суспільна свідомість виступає в різних формах: суспільно–політичні погляди та теорії, правові погляди, наука, філософія, мораль, мистецтво, релігія [2].

Свідомість виконує певні функції — відбивну, креативну, перетворюючу, оцінну, рефлексивну, регуляторну, комунікативну.

Завдяки свідомості людина глибше розуміє світ, розуміє те, що не можна побачити з безпосереднього спостереження, людина може робити висновки і висновки. Різноманітні і різноманітні явища життя людини свідомість конструює, інтегрує, збирає в цілісний спосіб буття, роблячи людину Людиною. В основі структури свідомості лежить інтелект, який являє собою психічні здібності, знання і вміння,

необхідні при вирішенні розумових завдань. До психічних здібностей інтелекту відноситься мислення, властивості пам'яті, властивості уваги, властивості сприйняття, а основним елементом свідомості є знання. Ерудитія, компетенції, навички розумової роботи, безумовно, впливають на інтелект, але рівень його залежить ще і від результату засвоєння культури, освоєння духовних загальнолюдських цінностей [1].

Несвідоме – це сфера психічного відображення, в якій образ дійсності і ставлення до цієї дійсності суб'єкта не є предметом спеціальної рефлексії; це сукупність мимовільних психічних процесів, система вроджених безумовно–рефлекторних реакцій [3].

Несвідоме – це початковий рівень психіки, сукупність психічних проявів, в яких людина не віддає собі звіту. Воно включає в себе бажання, імпульси, нахили, звички, якими індивід не керує з тієї причини, що в їх відношенні відсутній суб'єктивний свідомий контроль [1].

У область несвідомого входять психічні явища, що у сні (сновидіння); реакції у відповідь, які викликаються невідчутними, але реально впливають подразниками; рухи, що були у минулому свідомими, але з повторення автоматизовані і тому неусвідомлювані; деякі спонукання до діяльності, у яких відсутня свідомість мети та інці.

Наукове розуміння проблеми несвідомого поділяється на два основні напрямки: теорію психоаналізу (родоначальник З. Фрейд) та теорію несвідомої психологічної установки.

Сучасні уявлення про феноменологію несвідомого передбачають, що в зоні ясного усвідомлення знаходить своє відображення лише мала частина всіх одночасно надходять із зовнішнього та внутрішнього середовища організму сигналів. Ці сигнали використовуються людиною для усвідомленого керування своєю поведінкою. Інші сигнали також використовуються організмом для регулювання деяких

процесів, але на підсвідомому рівні. У разі обставин, утрудняють вибір стратегії поведінки людини, потребують нового способу рішення, вони потрапляють у зону ясної свідомості, але щойно рішення прийнято, стратегія знайдено, управління поведінкою передається у сферу несвідомого. У цьому свідомість звільняється на вирішення нових завдань. Поведінкові акти несвідомому рівні регулюються неусвідомлюваними біологічними механізмами. Вони спрямовані на задоволення біогенних та соціогенних потреб, на збереження організму та виду [3].

Висновок. Виходячи з усього дослідження, можна стверджувати, що проблеми свідомого і несвідомого в психіці та поведінці людини активно досліджувались вченими. Активне вивчення почалось з часів Зигмунда Фрейда та його учнів, продовжуючи рядом вчених, до яких належать: Еріх Фромм, А. Маслоу, В. Франкл, К. Рождерс, Мілтон, Дж. Еріксон, П. Вацлавік, Дж. Хейлі, Дж. Гріндер і Р. Бендлер та інші. Сьогодні світ психологічної науки робить цілеспрямовані і осмислені кроки до тієї галузі знань про механізми несвідомого, що до ХХ століття перебувало за межею уявлень про людську психологію.

Через свідомість явища навколишнього світу відображаються в психіці людини. В область свідомого входять всі знання про дійсність. Свідомість дає можливість людині вести цілеспрямовану діяльність. Несвідоме впливає на всі дії, стану, почуття людини. У людей є несвідоме мислення, несвідома пам'ять, несвідомі відчуття і сприйняття і т.п.

Література

1. Короткий конспект по темі «Свідомість і несвідоме». ALEXUS 2021. URL: <https://alexus.com.ua/korotkij-konspekt-po-temi-svidomist-i-nesvidome/>
2. Матієнко Т. В., Пасько О. М. Психіка та свідомість. Одеса, 2018.

3. Співвідношення свідомої і неусвідомлюваної в психіці людини.
FreeStyle, 2022. URL: <https://freestyle.in.ua/spivvidnoshennya-svidomo%D1%97-i-neusvidomlyuvano%D1%97-v-psixici-lyudini/>